

KÜLTEPE'DEN DEĞİŞİK BİR TİCARİ MAL LİSTESİ (Kt n/k 1697)

Salih ÇEÇEN*

ORCID: 0000-0003-2291-6426

Hakan EROL**

ORCID: 0000-0003-0089-1010

Makale Bilgisi

Başvuru: 9 Kasım 2018

Kabul: 21 Kasım 2018

Article Info

Received: November 9, 2018

Accepted: November 21, 2018

Öz

Aşşur-imitti'nin oğlu Uşur-ša-İstar Eski Asur Ticaret Kolonileri Döneminde Kültepe/Kaniş'e yerleşen Asur tüccar toplumundaki en önemli şahıslardandır. Onun iki binden fazla tablet içeren arşivindeki dönemin sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik hayatının anlaşılmasında önemli katkılar sağlayan birçok belge yayımlanmıştır. Burada tanıtılan tablet de Uşur-ša-İstar'ın arşivinden çıkmıştır ve Eski Asurca belgelerde ilk kez geçen birçok yeni kelime içermesi nedeniyle önemlidir. Çok sayıda ticari malın listelendiği belgenin düzenlenme amacı açık değildir. Belge ilk bakışta bir tüccarın

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Sumeroloji Anabilim Dalı, scecen@ankara.edu.tr

** Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Sumeroloji Anabilim Dalı, herol@ankara.edu.tr

evinde ya da deposunda tutulan malların listesi gibi görünmektedir. Ancak metinde yapılan birçok hesaplama hataları ve çivi yazısı işaret listelerinde verilmemiş bazı işaretleri içermesi bunun bir okul metni olabileceğini de düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültepe tabletleri, Uşur-şa-Iştar arşivi, okul metni, ticari mal listesi

Abstract

A Different List of Commercial Goods from Kültepe (Kt n/k 1697)

Uşur-şa-Iştar, son of Aşşur-immittī, was one of the most important individuals in the society of Old Assyrian traders who settled down at Kültepe/Kaniš in the Assyrian Trade Colonies Period. Many texts that help to illustrate the social, cultural, political and economic life of the era from his archive which includes more than two thousand texts have been published up to now. The text introduced here for the first time also belongs to Uşur-şa-Iştar's archive. This document is important because it includes many terms and some cuneiform signs which occur for the first time in the Old Assyrian corpus. The aim and the scope of its production are not clear. At first glance, it is thought to be a list of commercial goods kept in a store or a house of a trader. However, too many mistakes on calculations and some unique signs appearing for the first time in the tablet make one think that it could be a school text as well.

Keywords: Kültepe tablets, the Archive of Uşur-şa-Iştar, school text, list of commercial goods

Arşivi 1962 yılı Kültepe kazılarında ortaya çıkarılan Aşşur-immittī'nin oğlu Uşur-şa-Iştar'ın Koloni Döneminde Kaniš'te yaşayan en önemli tüccarlarından biri olduğu bilinmektedir. Bu tüccara ve onun ailesine ait evde ortaya çıkarılan iki binden fazla yazılı belgeyi içeren arşiv, Kültepe'de bugüne kadar bulunmuş en büyük arşivdir. Bir tez çalışması dışında,¹ bu arşiv üzerinde henüz detaylı bir çalışma yapılmamış olmakla birlikte, tabletlerin

¹ L. Gürkan Gökçek, *Koloni Devri Anadolu'sunda Faaliyet Gösteren Asurlu Tüccar Aileler, Şū-Laban'ın oğlu İmdūlum, Aşşur-immittī'nin oğlu Uşur-şa-Iştar ve Aşşur-rē'ī'nin oğlu Pilah-Iştar*, (Doktora Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002).

tamamına yakını okunmuş ve kral mektupları,² aile içi haberleşmeler,³ isyan⁴ ve salgın hastalık⁵ ile ilgili metinler gibi birçok önemli belge farklı makalelerde yayımlanmıştır. Bu makalede tanıttığımız, özellikle Eski Asur Döneminin ticari ve kültürel yönlerinin anlaşılmasına önemli katkı sağlayacağını düşündüğümüz, çeşitli malların listelendiği Kt n/k 1697 envanter numaralı belge de Uşur-ša-İstar arşivine aittir.

Tablet 70 satırdan oluşmaktadır. Belgede ilk olarak çeşitli ağırlıklardaki farklı metallerin özellikle gümüş ve kısmen bakır üzerinden değerleri verilmiştir. Bu kısımdan sonra, farklı ağırlıklarda yün ve çeşitli türlerde taşların değerlerinden bahsedilmiştir. Bunların dışında çeşitli kap, kumaş veya kumaştan mamul eşya ile farklı hayvanlara ait deri veya post isimleri sıralanmıştır. Bu durum, belgenin, bir tüccarın evinde veya deposunda muhafaza ettiği mallarının listesi olduğunu düşündürmektedir. Diğer taraftan, malların gümüş ya da bakır üzerinden fiyatlandırılmasında birçok hesap hatası yapılmış olması ve metnin çivi yazısı işaret listelerinde bulunmayan bazı işaretleri içermesi bu tabletin bir okul metni olabileceğine de işaret etmektedir.⁶

Metnin 1-5. satırlarında üç farklı tür ve ağırlıkta altın ve bunların gümüş üzerinden değerleri verilmiştir. Mezopotamya kaynaklarında rastlanan bir atın türü olan SĪ.SÁ altını Kültepe metinlerinde ilk kez geçmektedir. 6-9. satırlarda iki farklı ağırlıkta bronz, 9-12. satırlarda ise bakır ve bunların gümüş değerleri kayıtlıdır. 13-19. satırlarda, her birinin ağırlığı sırasıyla 18, 20 ve 18'er *šeql* olan 105'er adetlik GAL ZABAR yani “bronz kap” gruplarının

² Salih Çeçen, “Kültepe Metinlerinde Bulunan Yeni ‘waklum’ Mektupları”, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 34/1-2 (1990): 35-51. Hakan Erol, “Old Assyrian Royal Families as Private Entrepreneurs in the Anatolian Trade”, Journal of Near Eastern Studies 77/1 (2018): 47-66.

³ Hakan Erol, “Uşur-ša-İstar Arşivinden (Kt. n/k) Şimat-Su'en'in Bir Mektubu”, Aygül Süel (Ed.), VII. Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri, Çorum 25-31 Ağustos 2008, C.I, (Ankara, 2010), 273-284. Salih Çeçen – L. Gürkan Gökçek, Uşur-ša-İstar Ailesinden Şimat-Su'en'e Ait Dört Mektup”, Capadocia Journal of Social Sciences, 9 (2017): 463-482.

⁴ Remzi Kuzuoğlu, “Three Kültepe Texts concerning Rebellions”, Journal of Near Eastern Studies 70/1 (2011): 25-33. Hakan Erol, “Kültepe'den Bir Metne Göre Asur Bölgesinde Yaşanan Bir İsyen ve Anadolu'daki Diğer İsyenlerle İlgili Kayıtlar”, Archivum Anatolicum 11/2 (2017): 23-38.

⁵ Salih Çeçen, “*mütānū* in den Kültepe Texten”, Archivum Anatolicum 1 (1995): 43-72.

⁶ Okul metni olarak değerlendirilen diğer Kültepe metinleri hakkında bkz. Cécile Michel, *Old Assyrian Bibliography*, (Leiden, Old Assyrian Archives, Studies, Vol. 1, 2003), s. 139-140. Karl Hecker, “Schultexte vom Kültepe”, M. J. Mellink, E. Porada, T. Özgüç (ed.), *Aspects of Art and Iconography: Anatolia and its Neighbors. Studies in Honor of Nimet Özgüç*, (Ankara: 1993). Gojko Barjamovic, *Contextualizing Tradition, Magic, Literacy and Domestic Life in Old Assyrian Kanesh*, P. Delnero ve J. Lauinger (ed.), *Texts and Contexts*, (Boston/Berlin: SANER 9, 2015), 65-71.

bakır üzerinden fiyatları verilmiştir. Burada bronz ürünlerin fiyatlandırılması ağırlıklarına göre değil tane hesabıyla yapılmış olmalıdır. Ancak ilk grubun fiyat hesaplaması doğru iken diğer iki grubun fiyatları yanlış hesaplanmıştır. 19-21. satırlarda, kırıktan dolayı ne olduğunu anlamadığımız, 155 adetten oluşan belirli bir eşya grubunun bakır üzerinden fiyatı verilmiştir. Bu eşya grubunun değerinin de yanlış hesaplandığı görülmektedir. 21-25. satırlarda üç ayrı kalay yekûnunun gümüş üzerinden değeri hesaplanmıştır; üçüncü grubun hesabı yanlış yapılmıştır. 25-33. satırlar arasında farklı ağırlıklarda, üçü Kültepe metinlerinde ilk kez geçen beş farklı türde taşın gümüş üzerinden değerleri verilmiştir. 33-35. satırlarda *parzillum* demirinin, ilk kez bu metinde, gümüş üzerinden fiyatı verilmiştir. Buna göre, *parzillum* demirinin *amütum/ašium* demirinden daha ucuz olduğu anlaşılmaktadır. 35-41. satırlarda ise ilk ikisi açık bir şekilde okunamayan fakat diğer ikisi gibi birer yün çeşidi olabilecek dört farklı ağırlıkta yün yekûnlarının bakır değerleri verilmiştir. 41-47. satırlarda yine farklı ağırlıklarda kalay madenlerinin önce bakır üzerinden sonra da gümüş üzerinden değerleri hesaplanmıştır. Burada da hesap hataları yapıldığı görülmektedir. 48-50. satırlarda her birinin ağırlığı 12 *šeḡel* olan 105 adet çivinin, yine yanlış şekilde, önce bakır sonra gümüş değeri hesaplanmıştır. Tabletın 50. satırından sonra, bu değerleri verilen çeşitli ürünlerin sıralandığı kısım bir çizgi ile belgenin sonraki satırlarından ayrılmıştır. 51-59. satırlarda, birçoğu Kültepe metinlerinde ilk kez geçen 21 adet kap ismi sıralanmaktadır. 60-69. satırlar arasında, yine birçoğu Kültepe’de ilk kez bu belgede kaydedilmiş, 27 farklı kumaş ve kumaş ürünü listelenmiştir. Son olarak, 69-70. satırlarda, birçoğu yaban hayvanı olan 11 farklı türde hayvan derisi veya postu sıralanmıştır. Buradaki deri ya da deriden yapılmış eşyalar için kullanılan KUŞ determinatifi Kültepe belgelerinde ilk kez geçmektedir. İşaret daha çok “ev” anlamındaki É ideogramına benzemektedir, ancak belgenin içeriğine göre deri determinatifi olarak değerlendirilmek daha uygundur.

Kt n/k 1697

11.6x6.6x2.6

Ö.y.	1	5 <i>ma-na</i> KÙ.GÌ ¹ <i>li-iq-tum</i> 15 GÍN ¹ .TA KÙ.BÌ 1 GÚ 15 <i>ma-na</i> 5 1/3 <i>ma-na</i> KÙ.GÌ SÌ.SÁ 3 1/3 GÍN ¹ .TA KÙ.BÌ ₄ 17 2/3 ² <i>ma-na</i> 6 1/3 GÍN 10 <i>ma-na</i>
	5	KÙ.GÌ ¹ <i>za-ki-um</i> 5 1/2 GÍN.T[A K]Ù.BÌ ¹ 55 <i>ma=na</i> 1 GÚ 10 <i>ma-na</i> 15 GÍN UD.ZÚ.BAR 11 GÍN ¹ .TA KÙ.BÌ 2 2/3 <i>ma-na</i> 8 1/2 GÍN 15 ŠE 15 <i>ma-na</i> UD.ZÚ.BAR 11 GÍN.TA KÙ.BÌ 1 1/3 <i>ma-na</i> 2 GÍN 11 LÁ 1/3 ŠE 1 GÚ 15 <i>ma-na</i> URUDU

- 10 *e-li-a-tum* $\frac{1}{2}$ *ma-na*.TA KÙ.BÍ₄ 2² $\frac{2}{3}$ ² *ma-na* 8 $\frac{1}{2}$ GÍN = 11
 "LÁ 1/4" ŠE
 5 GÚ 16 $\frac{1}{2}$ *ma-na* 5 GÍN URUDU
 $\frac{2}{3}$ *ma-na* 5 GÍN.TA KÙ.BÍ 6 $\frac{5}{6}$ *ma-na* 5 "GÍN" = LÁ 22
 1/2 ŠE
 1 *me-at* "5 GAL" UD.ZÚ.BAR *ša* 18 GÍN.TA /
 $\frac{5}{6}$ *ma-na* "1" GÍN.TA URUDU.BÍ 1 GÚ 18 $\frac{2}{3}$ *m[a-n]a* =
 "5" GÍN UR[UDU²]
- 15 1 *me-at* "5" GAL UD.ZÚ.BAR
ša $\frac{1}{3}$ *ma-na*.TA 1 *ma-na*.TA URUDU.BÍ₄
 3 GÚ 32 *ma-na* 1 *me-at* "5 GAL" UD.ZÚ.B[AR]
ša 18 GÍN.TA "2/3" *ma-na* 5 GÍN.TA
 URUDU.BÍ 2 "GÚ" 23 *ma-na* 1 *me-at* 55 *za*-[x (x)]-"x"
ša 18 GÍN.TA $\frac{5}{6}$ *ma-na* 5 GÍN.TA
- 20 [URU]DU.BÍ 1 GÚ 34 $\frac{1}{2}$ *ma-na* 1 GÚ AN.NA
 [10] GÍN.TA KÙ.BÍ₄ 6 *ma-na* 30 *ma-na* AN.NA
 [(x)] 2 $\frac{1}{2}$ GÍN.TA KÙ.BÍ₄ 12 *ma-na* 30 *ma-na*
 AN.NA 4 $\frac{1}{2}$ GÍN.TA KÙ.BÍ₄
- 25 4 $\frac{1}{2}$ *ma-na* $\frac{2}{3}$ GÍN 4 LÁ $\frac{1}{4}$ ŠE 3 *ma-na*
 NA₄ GUG 3 $\frac{1}{3}$ GÍN.TA KÙ.BÍ₄ 10 *ma-na*
 4 *ma-na* NA₄ NİR₇ 2 $\frac{5}{6}$ GÍN.TA
 KÙ.BÍ₄ 11 $\frac{1}{3}$ *ma-na* 5 *ma-na* NA₄ GİN.ZA
 3 LÁ $\frac{1}{4}$ GÍN.TA KÙ.BÍ 2 $\frac{2}{3}$ *ma-na* 8 $\frac{1}{2}$ GÍN 15 = ŠE
- 30 6 *ma-na* NA₄ DU_{8-šu} 7 $\frac{2}{3}$ GÍN.TA
 KÙ.BÍ₄ 45 *ma-na* 7 *ma-na*
 NA₄ *il*₅-*me-šum* 15 [(+ x)] GÍN.TA
- A.k. KÙ.BÍ₄ 1 GÚ 45 *ma-na* 8 *ma-na*
pár-zi-lúm $\frac{1}{3}$ *ma-na*.TA KÙ.BÍ
- A.y. 35 <<KÙ.BÍ>> 2 GÚ 40 *ma-na* 30 *ma-na*
bu-x 1 $\frac{1}{2}$ <GÍN>.TA URUDU.BÍ₄ 45 *ma-na*
 1 GÚ 40 *ma-na* A.SİG₇[?]
 URUDU.BÍ 1 GÚ 1 *me-at* 20 GÚ SİG[?] x=x
 7 *ma-na*.TA URUDU.BÍ 18 GÚ $\frac{2}{3}$ *ma-na*
- 40 10 GÚ SİG^{tu} 7 $\frac{2}{3}$ *ma-na*.TA
um-ta-hi-ir-ma URUDU.BÍ₄ 57 "5/6" *ma-na* 5 GÍN = LÁ 12
 $\frac{1}{2}$ ŠE
 1 GÚ 20 *ma-na* AN.NA 4 $\frac{1}{2}$ GÍN.TA
 URUDU.BÍ "6 GÚ" $\frac{2}{3}$ *ma-na* KÙ.BÍ
 13 *ma-na* 8 $\frac{1}{2}$ GÍN 20 *ma-na* AN.NA
- 45 4 $\frac{1}{2}$ GÍN.TA KÙ.BÍ₄ 4 $\frac{1}{2}$ *ma-na* KÙ.BABBAR SİG₅
 15 *ma-na* AN.NA "4" $\frac{1}{2}$ GÍN.TA URUDU.BÍ

- 3 GÚ 2/3 *ma-na*.TA KÚ.BÌ 3 *ma-na* 8 1/2' GÍN
 1 *me-at* 5 *sà-am-ru-a-tum* ša 12 GÍN.TA
 1/2 *ma-na* LÁ 1 GÍN.TA URUDU.BÌ 1 GÚ 15 *ma-na*
 2/3 *ma-na*.TA KÚ.BÌ 1 5/6 *ma-na* 5 GÍN
-
- DUG A DUG UD[UL₂][?] DUG ŠÌLA.GAL DUG
 ŠÌLA.BÀNDA
 DUG ʾ*ma*^{ʾ?}-*zi-tu*[*m* DU]G *nam-sí-tum*
 DUG *ma-l[i]*[?]-*tum*[?] [DUG] *ta-ri-im-tum*
 DUG ŠÍ-ŠÍ-*lá-tum*[?] [DU]G ʾ*a*[?]-*ga-nu-um*
 55 DUG *hu-ru-pu-u*[*m* DU]G UDUL₂ DUG *zi-ri-qá-nu=um*
 DUG *ša-pá-tum* DUG *ša-li-tum*
 DUG *mu-ša-zi-tum* DUG *zi*[?]-*ir-ni-tum*[?]
 DUG *mu-sà-hi-ih-tum* DUG *me-er-sí-tum*
 DUG *ha-sà-bu-um* DUG *nam-hu-ru-um*
 60 TÚG *ki-ib-tim*[?] TÚG DÁRA UR NĪGĪN[?]
 TÚG GADA TÚG GADA ŠÀ.GU[?]-*um* TÚG ŠÀ.GA.DÙ
 TÚG ŠÀ.GA.DÙ GADA TÚG MUG[?] TÚG GUZ[?].ZA (ʾ*met. lim*)
 TÚG NĪG.LÁM TÚG SAGŠU TÚG BAR.DUL₅
 TÚG *a-gu*[?]-*hu-um*
 Ü.k. 65 TÚG *e-lúm* TÚG *šu-ul-hu-um* TÚG *lu-bu-šu*
 TÚG PE-*ši-um* TÚG *ta-ku-uš-tù-um*
 S.k. TÚG *a-da-mu-um* TÚG *mì-nam lá-bi-iš* LUGAL[?] TÚG
 [x-r]*i-im* TÚG GADA Tù-tù=*lu-um*
 TÚG *lá qá-at-pu-<<at-pu>>-um* TÚG BA.TAB / DU₈.HU.UM
 TÚG [x] ʾTÚG[?] ŠÀ.ŠÀ.BAR
 TÚG BAR.SÌ TÚG *ra-qá-tum* KUŠ GU₄ KUŠ ANŠE KUŠ
 AM KUŠ [šé]-*ra-mi*[?]-*im* KUŠ *mì-dí-nim*
 70 KUŠ MAŠ^{im} KUŠ *bar-bar*^{ri}-*im* KUŠ UR KUŠ *sà-bi-tim*
 ʾKUŠ[?] *ni-ši-im* KUŠ UDU BAR x x

¹⁻⁵⁾ 5 *mina liqtum* altını; 15'er *šeql* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 1 talent 15 *minadır*. 5 *mina* 20 *šeql* SÌ.SÁ alını; 3 1/3'er *šeql* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 17 *mina* 46 1/3 *šeql*dir. 10 *mina zakium* altını; 5 1/2'er *šeql* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 55 *minadır*.

⁶⁻⁹⁾ 1 talent 10 *mina* 15 *šeql* bronz; 11'er *šeql* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 2 *mina* 48 7/12 *šeql*dir(!). 15 *mina* bronz; 11'er *šeql* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 1 *mina* 22 *šeql* 10 2/3 *uṭṭatum* gümüşdür.

⁹⁻¹²⁾ 1 talent 15 *mina üst yük* (e.) bakır; 1/2'er *mina* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 2 *mina* 48 1/2 *šeql* 10 3/4 *uṭṭatum*dur(?). 5 talent 16 *mina* 35 *šeql* bakır; 45'er *šeql* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 6 *mina* 54 7/8 *šeql*dir.

¹³⁻¹⁴⁾ 18'er *šeqel*den 105 adet bronz *kap*; 51'er *šeqel* üzerinden onun bakır (karşılığı) 1 talent 18 *mina* 45 *šeqel* ba[kırdır]. ¹⁵⁻¹⁹⁾ 20'şer *šeqel*den 105 adet bronz *kap*; 1'er *mina* üzerinden onun bakır (karşılığı) 3 talent 32 *minadır*(!). 18'er *šeqel* üzerinden 105 adet bronz *kap*; 45'er *šeqel* üzerinden onun bakır (karşılığı) 2 talent 23 *minadır*(!).

¹⁹⁻²⁵⁾ 18'er *šeqel*den 155 adet *za*-[x-x]; 55'er *šeqel* üzerinden onun bakır (karşılığı) 1 talent 34 ½ *minadır*(?). 1 talent kalay; [10]'ar *šeqel* üzerinden onun gümüş karşılığı 6 *minadır*. 30 *mina* kalay; [(x)] 2 ½'şer *šeqel* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 12 *minadır*. 30 *mina* kalay; 4 ½'şer *šeqel* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 4 ½ *mina* 2/3 *šeqel* 3 ¾ *uṭṭatum*(?)'dur.

²⁵⁻³³⁾ 3 *mina* akik taşı; 3 1/3'er *šeqel* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 10 *minadır*. 4 *mina* *hulālum* taşı; 2 5/6'şar *šeqel* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 11 *mina* 20 *šeqeldir*. 5 *mina* lapislazuli taşı; 2 ¾'er *šeqel* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 2 *mina* 48 7/12 *šeqeldir*(!). 6 *mina* *kuvars* taşı; 7 2/3'er *šeqel* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 45 *minadır*. 7 *mina* *amber* taşı; 15 [(+x)]'er *šeqel* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 1 talent 45 *minadır*. ³³⁻³⁵⁾ 8 *mina* *parzillum*-demiri; 20'şer *šeqel* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 2 talent 40 *minadır*. ³⁵⁻³⁶⁾ 30 *mina* *bu-x*; 1 ½'şer *šeqel* üzerinden onun bakır (karşılığı) 45 *minadır*.

³⁷⁻⁴¹⁾ 1 talent 40 *mina* A.SİG₇ (*yün*?); onun bakır (karşılığı) 1 talenttir. 120 talent ... *yün*; 7'şer *mina* üzerinden onun bakır (karşılığı) 18 talent 2/3 *minadır*(?). 10 talent *yün*; 7 2/3'er *mina* üzerinden karşıladi ve onun bakır (karşılığı) 57 *mina* 54 *šeqel* 167 ½ *uṭṭatumdur*(?).

⁴²⁻⁴⁷⁾ 1 talent 20 *mina* kalay; 4 ½'şer *šeqel* üzerinden onun bakır (karşılığı) 6 talent 40 *šeqeldir*(?); onun gümüş (karşılığı) 13 *mina* 8 ½ *šeqeldir*. 20 *mina* kalay; 4 ½'şer *šeqel* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 4 ½ *mina* kaliteli gümüştür. 15 *mina* kalay; 4 ½'şer *šeqel* üzerinden onun bakır (karşılığı) 3 talenttir(!); 40'ar *šeqel* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 3 *mina* 8 ½ *šeqeldir*(!). ⁴⁸⁻⁵⁰⁾ 12'şer *šeqel*den 105 adet çivi; 29'ar *šeqel* üzerinden onun bakır (karşılığı) 1 talent 15 *minadır*(!); 40'ar *šeqel* üzerinden onun gümüş (karşılığı) 1 *mina* 55 *šeqeldir*.

⁵¹⁻⁵⁹⁾ Su kabı, *diqārum* kabı, büyük ölçü (SİLA=*qû*) kabı, küçük ölçü (SİLA=*qû*) kabı, *mazītum* kabı, *namsitum* kabı, *malītum* kabı, *tarimtum* kabı, *š.* kabı, *agannum* kabı, *huruppum* kabı, *ziriqannum* kabı, *šappatum* kabı, *šalitum* kabı, *mušazzitum* kabı, *z.* kabı, *musahihtum* kabı, *mersitum* kabı, *hasabbum* kabı, *namhurum* kabı.

⁶⁰⁻⁶⁹⁾ *kibtum* kumaşı, ketenden UR.NİGİN kumaşı, keten kumaş, ketenden ŠÀ.GU-um kumaşı, *šakuttum* kumaşı, ketenden *šakuttum* kumaşı, MUG

kumaşı, *gizzum*⁷ kumaşı, *lamahušsum* kumaşı, türban, *kusitum* kumaşı, *aguhum* kumaşı, *e.* kumaşı, *šulhum* kumaşı, elbiseler, *beyaz*⁸ kumaş, Takkušta kumaşı, *a.* kumaşı, *mīnam labiš šarrim* kumaşı, [...]rum kumaşı; ketenden Tuttul kumaşı, *ham* kumaş, BA.TAB / DU₈.HU.UM kumaşı, [x] kumaşı, Š. kumaşı, *paršīgum* kumaşı, ince kumaş.

⁶⁹⁻⁷⁰) Sığır derisi, eşek derisi, vahşi boğa derisi, vahşi eşek derisi, kaplan postu, keçi derisi, kurt postu, köpek postu, ceylan derisi, aslan postu, ... *yaban koyunu* derisi.

Açıklamalar:

St. 1: *li-iq-tum*: *liqtum* için CAD L, s. 206a'da, kelimenin dördüncü anlamı olarak, "tercih edilen altın ya da kumaş kalitesi"; "iyi kalitede bir altın" anlamları verilmektedir. Kültepe'de bu metin dışında Kt 84/k 3'te⁷ kayıtlı bu terimin ne tür ya da kalitede bir altına işaret ettiği açık değildir. Ancak hem metnimizde hem de Kt 84/k 3'teki bir birim *liqtum* altınının 15 *šeḡel* gümüş üzerinden fiyatlandırılması, diğerlerinden çok daha yüksek kalitede bir altın türü olduğu göstermektedir.

St. 3: SĪ.SĀ: Kültepe'de ilk kez karşılaşılan fakat bazı Mezopotamya kaynaklarında görülen⁸ SĪ.SĀ altına Henri Limet "rafine edilmiş/saf altın";⁹ Karin Reiter "normal(?) kalitede altın"¹⁰ anlamını vermiştir. H. Waetzoldt ise bu altının bakır madeni ile karıştırılmış olabileceğinden dolayı düşük kalitede bir türe işaret edebileceğini ileri sürmüştür.¹¹ SĪ.SĀ altını Kültepe belgelerinde daha önce geçmediği için, HU işareti yerine, katip hatasıyla SĪ işareti yazıldığı ve dolayısıyla bu türün Eski Asurca belgelerde de karşılaşılan ve *sāmum* "kırmızı altın" ile ilişkilendirilen HU.SĀ altını olduğu düşünülebilir. HU.SĀ/HUŠ.A veya *sāmum* "kırmızı" altının en kaliteli altın olduğu iddia edilmektedir.¹² Ancak Moorey'in de vurguladığı üzere kırmızı

⁷ Kt 84/k 3: ¹) 5 *ma-na* KÜ.GĪ *liq-tum* ²) 15 GĪN.TA KÜ.BABBAR^{ap-šu} ³) 1 GŪ 15 *ma-na* "5 *mina liqtum* altını; 15'er *šeḡel* üzerinden onun gümüşü 1 talent 15 *minadır*." (Veysel Donbaz, "More Old Assyrian Tablets from Assur", *Akkadica* 42 (1985): 7.)

⁸ Bkz. Hartmut Waetzoldt, "Rotes Gold?", *Oriens Antiquus* 24, (1985): 2, n. 5.

⁹ Henri Limet, *Le Travail du Métal au Pays de Sumer, au Teps de la IIIe Dynatie d'Ur*, (Paris: Société d'Édition "Les Belles Letter" 95, 1960) , 43.

¹⁰ Karin Reiter, *Die Metalle im Altenn Orient* (Münster: Alter Orient und Altes Testament, Ugarit-Verlag, 1997), 52.

¹¹ Waetzoldt, "Rotes Gold?", 2.

¹² Reiter, *Die Metalle*, 36; Jan Gerit Derksen 2005, "Metals According to Documents from Kültepe-Kanish Dating to the Old Assyrian Colony Period, ed. Ü. Yalçın, *Anatolian Metal, III. Der Anschnitt, Beiheft* , Bochum, s. 26.

altın içeriğinde fazla miktarda bakır bulunan altındır.¹³ Bu durumda altının değerinin azalması beklenir. Metnimizdeki ister SĪ.SĀ olsun isterse HU¹.SĀ olsun, birim fiyatı 3 ½ *šeql* gümüş olduğu için oldukça değersiz bir altın olduğu anlaşılmaktadır.

St. 5: *za-ki-um*: Altının kalitesine işaret ettiğini düşündüğümüz, “temiz, saf; arıtılmış” anlamlarındaki (CAD Z, 23a) *zakium* terimi metnimiz dışında biri Kültepe’den diğeri Asur’dan iki belgede daha altını nitelemektedir.¹⁴ *zakium* altının fiyatı bu belgelerde de 5.5 *šeql* gümüşdür. Nispeten düşük sayılabilecek bu fiyat *zakium* cinsi altının, Kültepe’de en yaygın olan *pašallum* altınından daha kalitesiz olduğunu göstermektedir

St. 10: *e-li-a-tum*: J. G. Derksen *elītum* teriminin bakır ile ilgili bazı belgelerde geçişlerinin “üst yük” olarak çevrilmesine olanak vermediğini belirterek, bu terimin “bakırdan yapılmış ikinci el bir maddeye” işaret edebileceğini belirtmiştir.¹⁵ Metnimiz de de bu terim bakırın bir türü veya kalitesi gibi görünmektedir.

St. 13, 15, 17: GAL UD.ZÚ.BAR: “Bronz” anlamındaki *siparrum* (CAD S, 296a; Sumerce; ZABAR (UD.ZÚ/KA.BAR)) kelimesi ile teşkil edilmiş GAL ZABAR “bronz büyüğü” ifadesi az sayıda Kütepe metninde kayıtlıdır. KUG 25: 11’de geçen ve K. Hecker tarafından “bir unvan” olarak değerlendirilen ifadeye, CAD S, 298a’da “bir bronz kap” anlamı verilmiştir. Metnimizde, 105’er adetlik, üç ayrı grup olarak kayıtlı, her birinin ağırlığı sırasıyla 18, 20 ve 18 *šeql* olarak verilen GAL ZABAR’ın, bronz alaşımından üretilmiş ve muhtemelen yaygın şekilde kullanılan bir eşya olduğu anlaşılmaktadır.

St. 19: *za-[x(x)]-x*: Metindeki hasar nedeniyle, 155 adetlik, her birinin ağırlığı 18 *šeql* olduğu belirtilen bu ticari malın ya da nesnenin ne olduğunu bilemiyoruz. Fakat 18 *šeql*lik her bir parçanın 55 *šeql* bakır üzerinden fiyatlandırılması, çok değerli bir mal olmadığını göstermektedir.

St. 27: NA₄ NĪR₇: Sumerce NĪR₇ olarak okuduğumuz işaret Kültepe metinlerinde ilk kez geçmektedir. Akadcası *hulālum* olan kelimeye “değerli bir taş” anlamı verilmiştir (CAD H, 226b; ayrıca bkz. <http://psd.museum.upenn.edu/epsd/nepsd-frame.html>). *hulālum* terimi Kültepe metinlerinde sadece bir yerde (Kt m/k 6: 13) şahıs adı olarak kayıtlıdır.

¹³ P.R.S. Moorey, *Ancient Mesopotamian Materials and Industries, The Archaeological Evidence*, (Oxford: Clarendon Press, 1994), 218.

¹⁴ Kt a/k 178: ¹ 1 *ma-na* KÜ.GĪ ² *za-ki-um* 5 ½ GĪN.TA ³ [K]Ü.BABBAR 55 *ma-na* (Karl Hecker, “Schultexte aus Kültepe: ein Nachtrag”, NABU 30 (1996): 20-21.) Ass 13058 e: ¹ 10 MA.NA KÜ.GĪ ² *za-ki-um* 5 1/2 GĪN.TA ³ KÜ.BĪ₄ 55 MA.NA (Donbaz, “More Old Assyrian”, 16)

¹⁵ Jan Gerit Derksen, *The Old Assyrian Copper Trade in Anatolia* (Istanbul-Leiden: PIHANS 75, 1996), 47.

St. 30: NA₄ DU₈-*šu*: Kültepe belgelerinde ilk kez geçen DU₈-*šu* kelimesini, Sumercesi DU₈-*ŠĪ.A* olan, “karakteristik renkte değerli bir taş” (CAD D, 200b) ve “kuvars; kaya kristali” (CDA 63b) anlamları verilen *dušû* terimi ile ilişkilendiriyoruz. Kelimenin diğer anlamlarında, farklı devirlerdeki *du₈-šu-u* şeklinde Akadca yazılışlarına örnekler için bkz. CAD D, 201-202.

St. 32: *iš-me-šum*: Eski Asurca belgelerde ilk kez geçen *i/elmēšum*’a, CDA: 70b’de “değerli bir taş” anlamı verilmiştir. CDA 70b’de de kelimeye “değerli bir taş” anlamı verilmiş ve “amber” olabileceği belirtilmiştir.

St. 36: *bu-x*: Kelimeyi oluşturan ikinci işaret okunamadığından, 30 *mina* ağırlığında olduğu belirtilen bu eşyanın ne olduğunu bilemiyoruz. Muhtemelen ticari bir mal olan bu nesnenin birim fiyatının 1.5 *šeql* bakır olması, oldukça düşük değerinde bir eşya olduğunu düşündürmektedir. Kötü bir şekilde yazılan ikinci işaret en çok *šum* ve *dum* işaretlerine benzetilebilir. *šum* işareti olduğu varsayılırsa, kelime, CAD B, 353a’da “(ticari) mal, taşınabilir varlık” anlamları verilen *būšum* ile ilişkilendirilebilir.

St. 37: A.SĪG₇²: Sumerce sözlüklerde ve işaret listelerinde A.SĪG₇ olarak yazılan bir kelimeye rastlanmamaktadır. Kelimenin, Kültepe metinlerinde ilk kez karşılaşılan ikinci işareti, en çok Sumerce SĪG₇ ile benzerlik göstermektedir. H. Waetzoldt, SĪG₇ için, şüpheli olarak “sarımsı kumaş” tanımlamasını yapmıştır.¹⁶ Metnin takip eden satırlarında “yün” (SĪG) kelimesi geçtiğinden ve fonetik benzeşmeden dolayı A.SĪG₇ olarak okuduğumuz kelimenin de “bir tür yün” olduğu düşünülebilir.

St. 38: SĪG² x=x: Bir yün çeşidi olduğunu tahmin ettiğimiz kelimeyi oluşturan bu işaretler, oldukça açık olmalarına rağmen, herhangi bir işaretle ilişkilendirilememiştir.

St. 41: *um-ta-hi-ir-ma*: Kültepe metinlerinde ilk kez geçen bu çekim *mahāru* “almak, kabul etmek; karşılamak, tekabül etmek” (CAD M/I, 50b) fiilinin II. kalıpta perfekt formu olmalıdır.

St. 51: DUG UD[UL₂]²: Kırık kısımdaki bu işaretin, 55. satırda kayıtlı KAM işaretine benzerliği dolayısıyla, CAD D, 157b’de “servis için ya da pişirme için kullanılan yuvarlak tabanlı bir kap” anlamı verilen *diqārum* teriminin Sumercesi olan ÚD/TUL şeklinde tamamlanması gerektiğini düşünüyoruz. *diqārum* terimi, bildiğimiz kadarıyla iki Kültepe metninde daha geçmektedir. Bunlardan biri, henüz yayımlanmamış, iki farklı büyüğü içeren

¹⁶ Hartmut Waetzoldt, “The Colours and Variety of Fabrics from Mesopotamia during the Ur III Period (2050 BC)”, C. Michel ve M.L. Nosch (ed.), *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First Millennia BC*, Ancient Textile Series, vol. 9, (Oxford/Oakville: Oxbow Books, 2010), 202.

Kt 91/k 502'dir. Kelime, BIN 4, 118: 4'te ise *dī-qá-ra-tim* şeklinde, çoğul halde kayıtlıdır.¹⁷

DUG SĪLA.GAL DUG SĪLA.BĀNDA: Bir hacim ölçüsü olan SĪLA (*qūm*) ideogramının “büyük” anlamındaki GAL (*rabūm*) sıfatı ile geçişine, bildiğimiz kadarıyla, hiçbir dönem metinlerinde rastlanmamaktadır. BĀNDA (*šehrūm*) “küçük” sıfatı ile teşkil edilmiş SĪLA.BĀNDA ifadesi ise, özellikle bazı Yeni Sumer Devri metinlerinde geçmektedir. De Mierop, yayımladığı bir belgede geçen ^{DUG}SĪLA.BĀNDA ifadesini “küçük(?) *sila* kabı” olarak yorumlamıştır.¹⁸ Birebir çevirileri “büyük sila kabı” ve “küçük sila kabı” olan bu ifadelerle, standart olması beklenen bir ölçü kabının hangi özelliğine vurgu yapıldığını bilemiyoruz.

St. 52: DUG m[a]ʹ-zi-tu[m]: Kırık kısım nedeniyle, kelimeyi oluşturan ilk işaret için yaptığımız tamamlama şüphelidir. Ancak POAT 38, 9'da geçen; *ša ma-zi-tim* şeklinde okunan ve “sıkıştırılmış bira” olarak yorumlanan kelimeyle ya da Yeni Asur belgelerinde geçen (bkz. SAA 7, 189: 13) ve “içki kabı” (CDA 203b); “standart boyutta bir kap” (CAD M/I, 393b) anlamı verilen *massītum/maštītum* ile ilişkilendirilebilir.

[DUG] ʹnamʹ-si-tum: Sözlüklerde, “leğen, lavabo, küvet” anlamları verilen *namsītum/nemsētum* (CAD N/II, 165a; CDA 249b) kelimesi, bildiğimiz kadarıyla Kültepe metinlerinde ilk kez geçmektedir.

St. 53: DUG ma-[l]iʹ-tum: Kelimedeki, kırık kısımda kalan işaret için yaptığımız tamamlamanın doğruluğu şüphelidir. Eğer kelimenin bu şekilde okunuşu doğru ise, Kültepe belgelerinde geçmeyen, fakat Yeni Babil kaynaklarında karşılaşılan ve “bir ritüel kabı” (CDA 193b); “kilden ya da değerli madenden yapılmış küçük bir kase” (CAD M/I, 165a) anlamı verilen *malītum* terimi ile ilişkilendirilebilir.

[DUG] ta-ri-im-tum: Yapılan taramalarda, bu terimle ilişkilendirilebilecek bir kap adına rastlanmamaktadır. Bu kabın “hediye, ödül” anlamındaki *tarīmtum* (CAD T, 231a) ile irtibatlı olup olmadığını bilemiyoruz. Ayrıca kelime, konsonlarının dizilimi bakımından, CAD T, 425b'de “bira için bir kap” anlamı verilen *tirimtu* ile karşılaştırılabilir.

St. 54: DUG ŠĪ-ŠĪ-lá-ʹtum: Bu kelimeyi herhangi bir kap adı ile ilişkilendiremiyoruz.

¹⁷ *dīqārūm* kabı için ayrıca bkz. L. Gürkan Gökçek, “Kültepe Metinlerinde Geçen Kaplar”, *Archivum Anatolicum* 6/2 (2003): 74.

¹⁸ BIN 10, 190 (bkz. s. 28).

[DU]G *ʿaʿ-ga-nu-um*: Sözlüklerde “geniş bir kap” (CAD A/I, 142b) ve “kazan” (CDA 6a) anlamları verilen *agannum* terimi, bildiğimiz kadarıyla Kültepe belgelerinde ilk kez geçmektedir.

St. 55: DUG *hu-ru-pu-u[m]*: *huruppum* kelimesine sözlüklerde “metal tabak” (CDA, 122b, CAD H, 256b) anlamı verilmektedir. Kültepe’de sadece bir belgede kayıtlı bu terim, bronz ev eşyalarının verildiği bir listede, çoğul halde (*huruppātum*) geçmektedir.¹⁹

DUG *zi-ri-qá-nu-um*: Sözlüklerde bu kelimeyle ilişkilendirilebilecek herhangi bir kap adına rastlanmamaktadır. Kelimeyi oluşturan işaretler için önerdiğimiz değerlerler doğru kabul edilirse, bu terimin *zarāqum* “(sıvı) serpmek” (CAD Z, 65b) fiili ile bir ilgisi olabilir.

St. 56: DUG *ša-pá-tum*: CAD Ş/I, 477b’de “standart boyutlarda bir kap”, CDA 358a’da ise “bir toprak kap” anlamı verilen *šappatum* (<*šappu*) Kültepe belgelerinde ilk kez geçmektedir.

DUG *ša-li-tum*: Sözlüklerde veya yayımlanmış mevcut çivi yazılı belgelerde bu terimle ilişkilendirilebilecek bir kap adına rastlanmamaktadır.

St. 57: DUG *mu-ša-zi-tum*; DUG *ziʿ-ir-ni-ʿizʿ*: Bildiğimiz kadarıyla, bu kap isimleri çivi yazılı belgelerde geçmemektedir. Dolayısıyla anlamlarına dair bir görüş belirtmiyoruz.

St. 58: DUG *mu-sà-hi-ih-tum*: *musahhihtum*’un, *sahāhum* “titremek” (CAD S, 28b), “çok korkmak” (CDA 310b) fiilinin ikinci kalıpta partisip ve feminen çekimi olduğu açıktır. Ancak bu kelimenin bir kap ismiyle ilişkilendirilmesi mümkün görünmemektedir. Kelimedeki *-hi-* işaretinin, yanlışlıkla *-li-* işareti yerine yazıldığı varsayılırsa, bu terim, “serpmeye için kullanılan bir kap” anlamı verilen *musallihtum* (CAD M/II, 231b) ile ilişkilendirilebilir.

DUG *me-er-sí-tum*: Kelime herhangi bir kap ismiyle ilişkilendirilememektedir.

St. 59: DUG *ha-sà-bu-um*: Bu terim, CDA, 109b’de “bir bronz nesne” anlamı verilen *hasappum* ile ilgili olabilir.

DUG *nam-hu-ru-um*: Kültepe metinlerinde ilk kez geçen bu kap, CAD N/I, s.227b’de “küp”; CDA, 235b’de “un, bira için, genellikle metalden bir kap” anlamı verilen *namharum* olmalıdır.

¹⁹ bkz. Derksen, *Copper Trade*, 76-77.

St. 60: TÚG *ki-ib-tim*[?]; Yapılan taramalarda bu kelimeyle ilişkilendirilebilecek bir kumaş türüne rastlanmamıştır.

TÚG DÁRA UR NÍGIN[?]: Akadcası *nēbettum* olan “kuşak, kemer” anlamındaki (CDA 248b; CAD N/II, 201b) DÁRA ideogramı Kültepe belgelerinde ilk kez geçmektedir. Satırın sonundaki UR ve NÍGIN işaretlerinin hangi anlamda alınması gerektiği açık değildir.

St. 61: TÚG GADA: *kitû* “keten” anlamındaki GADA ideogramı ile Kültepe metinlerinde ilk kez karşılaşılmaktadır. Burada kumaşın ketenden yapıldığı belirtilmiş olmalıdır.

TÚG GADA ŠÀ.GU[?]-um: GU olarak okuduğumuz işaretin doğruluğu şüphelidir. Ketenden üretilmiş bir kumaş türü olabilecek bu kelimeyle ilişkilendirilebilecek herhangi bir terime rastlanmamaktadır.

TÚG ŠÀ.GA.DÙ GADA: Sumerce ŠÀ.GA.DÙ teriminin Akadcası *šakattû*'ya sözlüklerde “bir kumaş” anlamı verilmektedir (CAD Š/I, 158a; CDA 348b). Kültepe’de ilk kez karşılaşılan bu türün, Mezopotamya kaynaklarında “keten” anlamındaki GADA kelimesiyle de geçtiği görülmektedir.

St. 62: TÚG MUG[?]: MUG olarak okuduğumuz işaret Kültepe metinlerinde ilk kez geçmektedir ve işaretin bu değerde olup olmadığı şüphelidir. Bu kumaşa “atık yünden yapılmış kumaş” anlamı verilmekte ve “düşük kalitede bir kumaş” olduğu belirtilmektedir.²⁰

TÚG GUZ'.ZA: Bu kumaş türü ŠÍ ve ZA işaretleriyle yazılmıştır. Ancak yapılan taramalarda bu işaretlerden teşkil edilebilecek kelimeler herhangi bir kumaş cinsine işaret etmemektedir. Burada ŠÍ işaretinin yanlışlıkla GU veya GUZ işareti yerine yazıldığı ve Akadcası için *gizzu* terimi teklif edilen,²¹ Mezopotamya kaynaklarında oldukça sık karşılaşılan GUZ.ZA cinsi kumaş olduğu düşünülebilir.²² Kelimeyle ilgili başka bir ihtimal ise, “iyi kalite” anlamındaki SÍG₅ yerine, bu işarete benzeyen ŠÍ.ZA'nın yanlış yazılmış olabileceğidir.

²⁰ Francesco Pomponio, “New Texts Regarding the Neo-Sumerian Textiles”, C. Michel ve M.L. Nosch (ed.), *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First Millennia BC*, Ancient Textile Series, vol. 9, (Oxford/Oakville: Oxbow Books, 2010), 192-193.

²¹ Cécile Michel- Klaas R. Veenhof, “The Textiles Traded by the Assyrians in Anatolia (19th–18th centuries BC)”, C. Michel ve M.L. Nosch (ed.), *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First Millennia BC*, Ancient Textile Series, vol. 9, (Oxford/Oakville: Oxbow Books, 2010), 230, n. 138.

²² “Tüylü kumaş” anlamı verilen GUZ.ZA terimi hakkında detaylı bilgi için bkz. Waetzoldt, “The Colours and Variety”, 203-207.

St. 63: TÚG NÍG.LÁM: “Yünden yapılmış değerli bir kumaş” anlamı verilen *lamahuššum* teriminin ideogramı NÍG.LÁM bu metin dışında, Kültepe metinleri içinde sadece AKT 4, 24: 3’te geçmektedir. Michel ve Veenhof, *lamahuššum*un Eski Asurca belgelerde oldukça yaygın olan *namahuššum* türü kumaşın farklı bir yazılışı olabileceğini belirtmişlerdir.²³

TÚG SAGŠU: SAGŠU ideogramının Akadcası *kubšum*’a “baş giysisi; başlık” (CAD K, 485a) ve “türban” (CDA 165a) anlamları verilmektedir. Bildiğimiz kadarıyla iki Kültepe belgesinde daha geçen²⁴ bu terimin bir kumaş türüne değil, kumaştan yapılmış bir giysiye işaret ettiği açıktır.²⁵

TÚG BAR.DUL₅: Kültepe metinlerinde en çok geçen kumaş cinslerinden *kusītum*’un Sumercesi olan BAR.DUL₅, bu metin dışında, sadece bir Kültepe metninde kayıtlıdır.²⁶

St. 64: TÚG a-gu²-hu-um: Kültepe metinlerinde ilk kez geçen bu kumaş türüne diğer Mezopotamya kaynaklarında da az rastlanmaktadır. Bu kumaşın, ikinci bin yılın başlarından kalma eski moda bir dokuma olduğu ve artık giyilmediği, fakat “tanrıların gardırobundaki ürünler arasında” kaldığına dair görüşler vardır.²⁷

TÚG e-lúm: Çivi yazılı belgeler içinde yapılan taramalarda *elum* kelimesinin bir kumaş cinsi veya kalitesi için kullanıldığına dair herhangi bir örneğe rastlanmamıştır.

TÚG šu-ul-hu-um: Bu kumaş türü Eski Asurca metinlerde oldukça sık geçmektedir fakat anlamına dair bir fikir ileri sürülememektedir.²⁸

²³ Michel ve Veenhof, “The Textiles Traded by the Assyrians”, 229.

²⁴ VS 26, 124:10; OIP 27, 10: 20

²⁵ *kubšum* (SAGŠU) hakkında daha detaylı bilgi ve diğer dönemlerdeki geçişlerine örnekler için bkz. Waetzoldt, “The Colours and Variety”, s. 204; Juan-Pablo Vita, “Textile Terminology in the Ugaritic Texts”, C. Michel ve M.L. Nosch (ed.), *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First Millennia BC*, Ancient Textile Series, vol. 9, (Oxford/Oakville: Oxbow Books, 2010), 333.

²⁶ CTMMA 1, 85a: ¹²) 2 TÚG BAR.DUL₅ *ra-qi-té-en* “İki ince *kusītum* kumaşı”.

²⁷ Anne-Claude Beaugeard, “Les textiles du Moyen-Euphrate à l’époque paléo-babylonienne d’après un ouvrage récent”, C. Michel ve M.L. Nosch (ed.), *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First Millennia BC*, Ancient Textile Series, vol. 9, (Oxford/Oakville: Oxbow Books, 2010), 284. Michel ve Veenhof, “The Textiles Traded by the Assyrians”, 263, n. 271.

²⁸ Klaas R. Veenhof, *Aspects of Old Assyrian Trade and its Terminology*, (Leiden: Studia et Documenta ad Iura Orientis Antiqui Pertinentia, vol. 10, 1972), 168-169; Michel ve Veenhof, “The Textiles Traded by the Assyrians”, 243.

St. 65: TÚG PE-*št*-um: *wa* işaretinin *pe* değeri her ne kadar Eski Asurcada kullanılsa da bu kelimeyi sadece *pa/ešium* “beyaz” (CDA 273a) sıfatı ile ilişkilendirebiliyoruz.²⁹

TÚG ta-ku-uš-tù-um: Sadece Eski Asurca metinlerde geçen *takkušta'um* cinsi kumaşın bir yer adı olduğu düşünülen Takkušta'da üretilmiş kumaş olabileceği ve eğer öyleyse bu merkezin Asur'un güneyinde aranması gerektiği düşünülmektedir.³⁰

St. 66: TÚG a-da-mu-um: Yapılan taramalarda bu isimde bir kumaş türüne ya da kalitesine rastlanmamaktadır. Ancak Cole 6'da³¹ 93 parça kumaşın türü veya kalitesi olarak geçen *ad/tmum* teriminin “yatırım yapmak; payı olmak” anlamındaki *adāmum* fiilinin sıfat fiili olabileceği belirtilmiştir.³² Bu fikir tek bir örneğe dayanılarak ileri sürülmüştür ve doğruluğu şüphelidir. Bu metinde ise bu türde veya kalitede bir kumaşın ya da kumaştan üretilmiş bir giyim eşyasının söz konusu edildiği açıktır.

TÚG mī-nam lá-bi-iš LUGAL[?]: Bildiğimiz kadarıyla bu ifade bütün çivi yazılı literatürde ilk kez geçmektedir. *lá-bi-iš* çekimi *labāšu* “giyinmek” (CAD L, 17a) fiilinin statif formu olmalıdır. Listelerdeki hiçbir işaretle bire bir örtüşmeyen en sondaki işaret ise en çok LUGAL işaretine benzemektedir. Eğer işaretler ve kelimeler doğru yorumlanmışsa, buradaki ifadeden “kral ne giymiştir?” gibi bir anlam çıkmaktadır. Belki de bu ifade, kraliyet kalitesinde bir tür kumaş için kullanılmıştır.

TÚG GADA Tù-tù=lu-um: Orta Fırat bölgesindeki Tuttul'un, metnimizde olduğu gibi, henüz yayımlanmamış bir Kültepe belgesinde de keten kumaş üretilen bir merkez olarak geçtiği görülmektedir.³³

St. 67: TÚG lá qá-at-pu-<<at-pu>>-um: Bildiğimiz kadarıyla bir Kültepe metninde daha geçen (ICK 2, 299: 11') bu kumaş niteleyicisi *qatāpu* “kesmek, kırmak, yolmak” (CAD Q, 164a) fiilinin sıfat fiil halinin olumsuzudur. Bu ifade, üretilen kumaşın tüylerinin temizlenmediğini yani kumaşın ham halde olduğunu gösterebilir.³⁴

²⁹ Kumaşların “beyaz” sıfatı ile nitelendirilmesine örnekler için bkz. Michel ve Veenhof, “The Textiles Traded by the Assyrians”, 252.

³⁰ Michel ve Veenhof, “The Textiles Traded by the Assyrians”, 221. Bu kumaş cinsi hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz. Veenhof, *Aspects*, s. 166-167.

³¹ Innaya II, 242: (cole): ⁴ ... 90 TÚG ⁵ SÍG₅ ú 93 TÚG ⁶ *ad-mu-tù-um* “90 (parça) iyi kalite kumaş ve 93 (parça) a. kumaş”.

³² Michel ve Veenhof, “The Textiles Traded by the Assyrians”, 252.

³³ Kt 93/k 196: ⁶ 1 *kītā'am ša Tù-tù-/ul*; Michel ve Veenhof, “The Textiles Traded by the Assyrians”, 223, n. 100.

³⁴ Bu kumaş türü hakkında detaylı bilgi için bkz. Veenhof, *Aspects*, 106, 107; 184.

TÚG BA.TAB / DU₈.HU.UM: Akadcası bilinmeyen bu kumaş türü ile Kültepe’de ilk kez karşılaşılmaktadır. BA.TAB DU₈.HU.UM’un, çok kaliteli yünden üretildiği ve itibar edilen bir kumaş türü olduğu ileri sürülmektedir.³⁵

‘TÚG’? ŠÀ ŠÀ BAR: Bir kumaş türüne ya da kalitesine işaret eden bu terimi herhangi bir kelimeyle ilişkilendiremiyoruz.

St. 68: TÚG BAR.SÍ: *paršīgu* (BAR.SÍ) terimi Kültepe metinlerinde ilk kez geçmektedir. Ancak Mari belgelerinde sıkça karşılaşılmakta ve “bir şal” anlamında değerlendirilmektedir (CAD P, 203a).³⁶

St. 69: KUŠ AM: “Vahşi boğa” anlamındaki *rīmum* (CAD R, 359b) Sumercesi olan AM ideogramı ile Kültepe metinlerinde ilk kez karşılaşılmaktadır. *rīmum* terimi ise bildiğimiz kadarıyla, Kültepe metinleri içinde, sadece Eski Asur kralı İrişum’a ait bir kitabenin kopyası olan Kt a/k 353:16’da³⁷ ve bir okul metninde³⁸ geçmektedir.

[sē]-ra-mi²-im: Belgenin son kısmında özellikle vahşi hayvan postları ya da derileri sıralandığı için, ilk işareti okunamayan bu kelimeyi “vahşi eşek” anlamındaki *serrā/ēmu* (CDA 321a) ile ilişkilendiriyoruz.

mi-dí-nim: *midinum* veya *mindinum* teriminin “kaplan” anlamı için bkz. CDA 210b.

MAŠ^{im}: Bu kelimenin, “erkek keçi, teke” anlamındaki *urīšum*’un (CAD U-W, 227b) Sumercesi MAŠ ve ses tamamlayıcısı *-im*’den teşkil edildiğini düşünüyoruz.

bar-bar^{ri}-im: *bar-bar-ri-im* işaretleriyle yazılan bir hayvan ismine rastlanmamaktadır. Bu kelime büyük olasılıkla “kurt” anlamındaki *barbarum*’dur (CDA 38b).

UDU BAR x x: Kelimedeki son işaretler okunamamaktadır. Metnin bu kısmında özellikle yabani hayvanların post veya derilerinden bahsedildiği için bu kelimenin de “yaban koyunu”nu ifade etmek için yazıldığı düşünülebilir.

³⁵ Kelimenin terminolojisine dair yorumlar ve Mezopotamya kaynaklarında geçişine örnekler için bkz. Waetzoldt, “The Colours and Variety”, 203-206.

³⁶ Claude Beaugard, “Les textiles”, 288; Michel ve Veenhof, “The Textiles Traded by the Assyrians”, 227.

³⁷ Benno Landsberger ve Kemal Balkan, “Asur Kralı İrişum’un Kültepe’de 1948’de Bulunan Kitabesi”, *Bulleten C. 1* (1950): 224.

³⁸ Kt k/- 129 (Hecker, “Schultexte vom Kültepe”, 291.)

KAYNAKÇA

- Barjamovic, Gojko. "Contextualizing Tradition, Magic, Literacy and Domestic Life in Old Assyrian Kanesh", ed. P. Delnero ve J. Lauinger, *Texts and Contexts*. 48-86. Boston/Berlin: De Gruyter, SANER 9, 2015.
- Beaugeard, Anne-Claude. "Les textiles du Moyen-Euphrate à l'époque paléo-babylonienne d'après un ouvrage récent", ed. C. Michel ve M.L. Nosch, *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First Millennia BC*. 283-289. Oxford-Oakville: Ancient Textile Series, vol. 9, Oxbow Books, 2010.
- Çeçen, Salih. "Kültepe Metinlerinde Bulunan Yeni 'waklum' Mektupları", Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 34/1-2 (1990): 35-51.
- Çeçen, Salih. "mūtānū in den Kültepe Texten", *Archivum Anatolicum* 1 (1995): 43-72.
- Çeçen, Salih. ve Gökçek, L. Gürkan. "Uşur-ša-İstar Ailesinden 'Şimat-Su'en'e Ait Dört Mektup", *Capadocia Journal of Social Sciences*, 9, (2017): 463-482.
- Dercksen, Jan Gerit. *The Old Assyrian Copper Trade in Anatolia*. Istanbul-Leiden: PIHANS 75, 1996.
- Dercksen, Jan Gerit. "Metals According to Documents from Kültepe-Kanish Dating to the Old Assyrian Colony Period, ed. Ü. Yalçın, *Anatolian Metal, III*. 17-34. Bochum: Der Anschnitt, Beiheft, 2005.
- Donbaz, Veysel. "More Old Assyrian Tablets from Assur", *Akkadica* 42 (1985): 1-23.
- Erol, Hakan. "Uşur-ša-İstar Arşivinden (Kt. n/k) Şimat-Su'en'in Bir Mektubu", ed. Aygül Süel, *VII. Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri, Çorum 25-31 Ağustos 2008, C.I: 273-284*: Ankara, 2010.
- Erol, Hakan. "Kültepe'den Bir Metne Göre Asur Bölgesinde Yaşanan Bir İsyân ve Anadolu'daki Diğer İsyânlarla İlgili Kayıtlar", *Archivum Anatolicum* 11/2 (2017): 23-38.
- Erol, Hakan. "Old Assyrian Royal Families as Private Entrepreneurs in the Anatolian Trade", *Journal of Near Eastern Studies* 77/1 (2018): 47-66.
- Gökçek, L. Gürkan, "Koloni Devri Anadolu'sunda Faaliyet Gösteren Asurlu Tüccar Aileler, Şū-Laban'ın oğlu İmdilum, Aššur-imiti'nin oğlu Uşur-ša-İstar ve Aššur-rē'i'nin oğlu Pilah-İstar". Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2002.
- Hecker, Karl. "Schultexte vom Kültepe", ed. M. J. Mellink, E. Porada ve T. Özgüç, *Aspects of Art and Iconography: Anatolia and its Neighbors. Studies in Honor of Nimet Özgüç*. 281-291. Ankara, 1993.
- Hecker, Karl. "Schultexte aus Kültepe: ein Nachtrag", *NABU* 30 (1996): 20-21.
- Kuzuoğlu, Remzi. "Three Kültepe Texts concerning Rebellions", *Journal of Near Eastern Studies* 70/1 (2011): 25-33.
- Landsberger, Benno ve Balkan, Kemal, "Asur Kralı İrişum'un Kültepe'de 1948'de Bulunan Kitabesi", *Belleten* 14 (1950): 218-268.

- Limet, Henri. *Le Travail du Métal au Pays de Sumer, au Teps de la IIIe Dynatie d'Ur*, Paris: Société d'Édition "Les Belles Letter" 95, 1960.
- Michel, Cécile. *Old Assyrian Bibliography*. Leiden: Old Assyrian Archives, Studies, Vol. 1, Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten te Leiden, 2013.
- Michel, Cécile ve Veenhof, Klaas R. "The Textiles Traded by the Assyrians in Anatolia (19th–18th centuries BC)", ed. C. Michel ve M.L. Nosch, *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First Millennia BC*. 210-271. Oxford-Oakville: Ancient Textile Series, vol. 9, Oxbow Books, 2010.
- Moorey, P.R.S. *Ancient Mesopotamian Materials and Industries, The Archaeological Evidence*. Oxford: Clarendon Press, 1994.
- Pomponio, Francesco. "New Texts Regarding the Neo-Sumerian Textiles", ed. C. Michel ve M.L. Nosch, *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First Millennia BC*. 186-200. Oxford-Oakville: Ancient Textile Series, vol. 9, Oxbow Books, 2010.
- Reiter, Karin. *Die Metalle im Altenn Orient*. Münster: Alter Orient und Altes Testament, Ugarit-Verlag, 1997.
- Veenhof, Klaas R. *Aspects of Old Assyrian Trade and its Terminology*. Leiden: Studia et Documenta ad Iura Orientis Antiqui Pertinentia, vol. 10, 1972.
- Vita, Juan-Pablo. "Textile Terminology in the Ugaritic Texts", ed. C. Michel ve M.L. Nosch, *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First Millennia BC*. 223-237. Oxford-Oakville: Ancient Textile Series, vol. 9, Oxbow Books, 2010.
- Waetzoldt, Hartmut. "Rotes Gold?", *Oriens Antiquus* 24 (1985): 1-16.
- Waetzoldt, Hartmut. "The Colours and Variety of Fabrics from Mesopotamia during the Ur III Period (2050 BC)", ed. C. Michel ve M.L. Nosch, *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First Millennia BC*. 201-209. Oxford-Oakville: Ancient Textile Series, vol. 9, Oxbow Books, 2010.

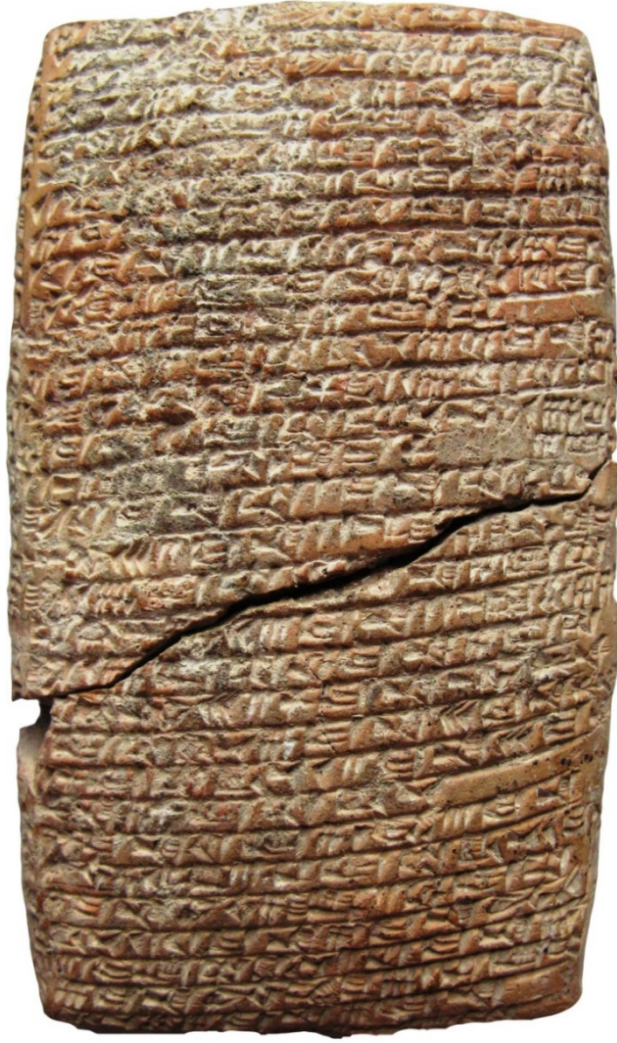
KISALTMALAR

- (A)KT 4 Albayrak, İrfan 2006, Kültepe Tabletleri IV (Kt. o/k), Türk Tarih Kurumu Yayınları 6/33, Ankara.
- BIN 10 Van de Mierop, Marc 1987, *Sumerian Administrative Documents from the Reigns of Išbi-erra and Šū-ilišu*, Babylonian Inscriptions in the Collection of James B. Nies, vol. 10, Yale University Press, New Haven / London.
- CAD *Chicago Assyrian Dictionary*
- CDA Black, Jeremy. George, Andrew ve Postgate, Nicholas 2000, *A Concise Dictionary of Akkadian*, SANTAG, Wiesbaden.
- CTMMA 1 Larsen, Mogens T. 1988, *Cuneiform Texts in the Metropolitan Museum of Art 1*, Metropolitan Museum of Art, New York.
- Innaya Michel, Cécile 1991, *Innāya dans les tablettes paléo-assyriennes 1-2*, Editions Recherche sur les Civilisation, Paris.
- KUG Hecker, Karl 1966, *Die Keilschrifttexte der Universitätsbibliothek Giessen*. Berichte und Arbeiten aus der Universitätsbibliotheker Giessen 9, Giessen.
- OIP 27 Gelb, Ignace, J. 1935, *Inscriptions from Alishar and Vicinity*, Oriental Institute Publications (OIP) 27, Chicago.
- VS 26 Veenhof Klaas R. ve Klengel-Brandt, Evelyn 1992, *Vorderasiatische Schriftdenkmäler der Staatlichen Museen zu Berlin, Altassyrische Tontafeln aus Kültepe Texte und Siegelabrollungen*, Gebr. Mann Verlag, Berlin.

Sol Kenar

Ön Yüz

Alt Kenar

Arka Yüz

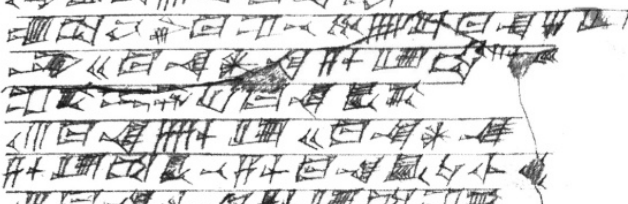
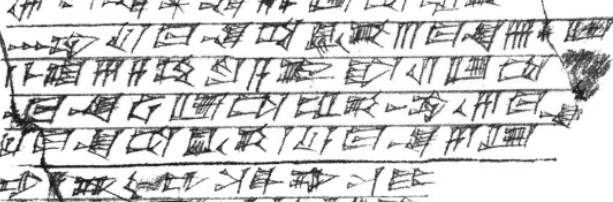
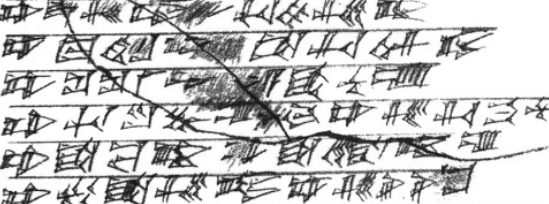
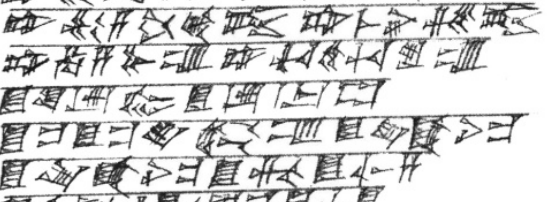
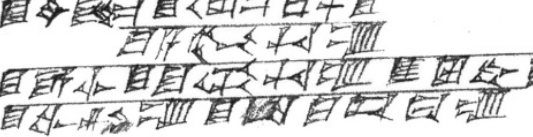
Sağ Kenar

Üst Kenar

- 1)
- 5)
- 10)
- 15)
- 20)
- 25)
- 30)
- A.k.

- 35)
- 40)
- 45)
- 50)
- 55)
- 60)

s.k.